

in prin. In ea enim ut clerici minorum ordinum delicta atrociora patrant in Regno Valentia facilius compescantur, cautum est, quod pro quindecim delictis ibidem expressis privilegium fori amittant. Et dum hæc crimina enumerantur, sic Julius ad rem ait: seu aliquem archibusio, vel escopeto, alias escopia occidens, seu occidere procurans, quamvis eum non vulneraverit vel tetigerit. Nam

48 adeo acerbum, immane, atque proditorium hoc crimen illi summo Antistiti visum fuit, quod ex eo solo privilegium fori amitti decreverit, atque Curia seculari tradi, quicumque clericus minorum ordinum ea admiserit. Et sic aperte constat ex mente quatuor summorum Pontificum deducta ex Bullis publicè expeditis reprobaturum fuisse

49 hoc armorum genus, quorum duo apertis verbis arma proditoria esse decreverunt, tum ea uti talia ex sui natura qualificando, tum etiam penam criminis læsæ Majestatis atque conspirationis fontes irrogari jubendo. Ob quod quicumque occiderit dolo malo proximum suum ictu horum armorum, verè proditori necat, ac per consequens etiam in terminis Gregorianæ Constitutionis indignus sit privilegio immunitatis Ecclesiarum. Sed Angela Bernardinum interfecit cum tormenti reprobata mensura ictu, ut, abundè in causa constabat: ergo dubitari non potuit de qualitate proditionis.

50 Ad ea quæ usu Sinarum antequam ad nos pervenerint hæc, arma, responsum non damus, quia Julius Cæsar Scaliger ad lib. subtil. Cardan. exercitatione 99. sufficienter respondisse videtur. Et quamquam concedamus, si commercium cum Sinis habitum in Europa non fuit usque ad annum 1597. quo Vasquesius Gama, promontorio Bonæ Spei superato, spem Lusitanorum erexit ad eas Provincias Asiæ lustrandas: ut omnes Historici narrant: quo pacto ad Sedem Apostolicam noticia pervenire poterat, ut sacris Canonibus earum usu reprobaretur.

CONTROVERSIA XXXII.

De ancilla pubere, sed decimum septimum annum non attingente dominam occidere conante veneni propinatione.

SUMMARIUM.

1 Veneni crimen frequentissimè per feminas patrat.

Venena per absum nocent. ibi.

2 Facti species refertur.

3 Propinantes venena pena legis Cornelia de sicariis plectendi sunt.

4 Jura Hispania crimen venenationis plectentia.

5 Veneni propinatio admixtam secum præfert prodicionem.

6 Pena veneficii de jure civili Romanorum fuit damnatio ad bestias in vilis conditionis reos.

7 Servi acervi puniri debent ac liberi.

8 Gravius est occidere veneno quam ferro.

9 Servi saluti dominorum insidians igne comburebantur.

10 Apud Persas venena propinantibus caput inter saxa contundeatur.

11 Apud Hebræos venenum eis propinabatur. Quid Apud Athenienses. ibid.

12 Plato damnandos ad bestias dicebat.

13 Apud Italos pena furcarum plecti solent tam nobiles quam plebei.

14 Apud Gallos igni traduntur.

15 Apud Germanos viri rota affigi debent, feminae in aqua submergi.

16 Apud Hispanos tempore Vicegothorum exquisitis tormentis affecti mala morte plectebantur.

17 Apud Valentinos vir suspendendus est, femina concremenda.

18 In Regnis Castellæ de jure Partitarum ad bestias damnabantur.

19 Hodie quia pena hæc recessit ab aula, ad caudam jumenti trahuntur, furca necantur, atque in frustra scinduntur tanquam proditores.

20 Affectus, non secuto effectu, regulariter non puniuntur pena ordinaria.

21 Text. in l. divus Adrianus 14. ff. ad leg. Cornel. de sicar. expenditur.

22 Text. in leg. cogitationis 18. ff. de pœn. expenditur.

23 In atrocioribus affectus puniuntur eadem pena.

pena non secuto effectu, si perventum fuerit ad actum proximum.

24 Contrarium de consuetudine plures tenet.

25 Sed hæc opinio non procedit quando adeest lex specialis per quam affectus pari pena plectitur.

26 Servi ex affectu in dominum puniri debent eadem pena, ac effectu secuto.

27 Text. in l. i. in fin. ff. ad leg. Pompei. de parricid. junct. l. aut facta, §. persona, ff. de pœn. expenditur.

28 Servus in jure, quoad reverentiam respectu domini, aequiparatur filio respectu patris.

29 Lex Hispania expresse penam mortis imponit ex affectu propinandi venenum ad occidendum.

30 In Regnis Hispania non solum adeest specialis dispositio quoad filium ementem venenum ad occidendum patrem, sed generalis comprehendens omnes.

31 De jure Hispania acerbius plectendi sunt servi quam liberi.

32 De jure Hispania ex præparatione veneni pena mortis imponitur.

33 De jure Hispania vulnerans aut percussiens proditorie per insidias aut consilio adhibito, animo occidendi, puniuntur eadem pena ac si occidisset.

34 Propinatio veneni est crimen proditorium.

35 Minor decem & septem annis plecti mitius præcisè debet de jure Hispano, cum duobus segg.

36 Deciso Aula.

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

ut ait Plinius lib. 2. histor. natural. c. 63. Terra nobis malorum remedium genuit, nos illud fecimus venenum. Abusu scilicet, cum non adhibeatur in id ad quod Deus mediante natura creavit. Mercurius namque, sive argentum vivum, ad plura utiliter adhibetur, præsertim ad purificationem omnium metallorum, ad curationem morbi Gallici, & sic similia: sed eo sublimato ex quo derivationem sumpsit nomen nostra vernacula lingua ei attributum, nempe Soliman, ut tradit Sebastianus Covarruvias in suo Thesauri. Si in potu, vel cibo propinetur, venenum lethale est, ut docent Ulysses Aldrovandus in museo metal. lib. 1. c. fin. & Paul. Zacchias in quest. medic. leg. lib. 2. tit. 2. q. 4. n. 30. cum segg. Ancilla ista, ætatis quatuordecim annorum (neque per aspectum aliud apparebat) animo occidendi dominam, ex nobilioribus feminis hujus Curia, quantitatem hydrargyri miscuit in potione usu frequentissima apud nos, quam novo orbi debemus, & vulgo dicitur Chocolate) de qua Joannes Laërth in nov. orb. lib. 6. c. 2. sic ait: hoc potu indigene hospites suos, etiam magnates excipiunt hunc Hispani, sed magis Hispania ita depereunt, ut postquam illi assueverunt, se sine illo vivere posse negent. Sumere domina cum cepisset, insuetam asperitatem in lingua, & gutture præsentens, à potatione cessavit, successere aliqua symptomata, & adhibitis medicis ex parvitate materiae sumptæ, faciliter evasit; sed plenè per eorum relationes constitit, de qualitate, & quantitate veneni propinati, per testium depositiones sufficienter gravata fuit ancilla, ac tandem ea convicta, atque confessa, absque tortura, dubitabatur qua pena esset plectenda.

Attenta dispositione juris civilis, dubitari non poterat crimen hoc comprehensum fuisse sub dispositione legis Cornelia de sicariis, ut probat Text. in l. 1. §. 1. & leg. 3. §. 1. cum segg. ff. eo titulo, cum qualitate aggravante deducta ex Text. in l. 1. C. de mal. & Mathem. docent Clarus in §. homicidium, n. 14. ubi Baiard Tiber. Decianus tract. crim. lib. 9. c. 2. cum segg. Bossius in prax. tit. de homic. n. 13. Pet. Greg. l. 36. syntag. c. 18. Farin. in prax. q. 122. ex n. 1. Pet. Cabal. de homic. n. 603. cum segg. Ant. Matth. lib. 28. ff. tit. 5. c. 5. Math. Berlich. p. 4. concl. 5. n. 30. & Benedict. Carpz in pr. p. 1. q. 20. n. 15 cum segg. De jure nostro per Textum in l. 2. tit. 2.

lib. 6. for. judic. & in l. 7. & 12. tit. 8. part. 7. docent Dominus Gregorius Lopez, & Villadiego in his legibus, Dominus Covarruvias in Clement. si furiosus, 2. part. in prin. num. 11. Anton. Gomez tom. 3. var. c. 3. n. 7. Petr. Placa in epit. delictor. lib. 1. c. 20. ex n. 1. Don Joannes Vela de delictis part. 1. c. 26. per tot. Bernardus Diaz in prax. c. 95. & ibi Salcedo verb. ac si dedisset, Cevallos comm. cont. com. q. 450. Hermosilla ad l. 17. tit. 5. part. 5. gl. f. unic. n. 2. & Ayllon ad Gomez d. c. 3. n. 8. Et cum hoc crimen admixtam habeat prodicionem ex Text. in l. 1. §. quod si quis 18. in fin. ff. ad Senat. Consult. Syllanian. ut pluribus probavi contr. 30. n. 49. in quo nemo dubitat, poena capitalis aggravanda erat. Attento enim rigore juris ex eo solo quod venena quis confecerit ad occidendum, ad bestias damnari debet. Text. in l. 3. §. lege Cornelia, ff. cod. ibi: humiliores solent, vel bestis subijci. Et cum ista rea ancilla esset, & in dominam hæc commisisset, gravius plectenda erat ex Text. in l. aut facta 16. §. persona, ff. de poenis ibi: aliter enim puniuntur ex istis facinoribus servi quam liberi. Quæ conclusio communiter praxi recepta est: atque adeo poena ignis sive concremationis damnanda erat. Sic mihi probat Text. in l. capitalium 28. §. ignis, ff. de poenis. Per quem Textum igni tradi jubentur quicumque servi saluti dominorum insidiaverint; & non possunt contemplari graves insidias, quam illæ quæ sunt per propinationem veneni, cum gravius sit veneno occidere quam ferro, ut rescripsit Imperator in d. l. 1. C. de malef. & Mathem. ac per consequens graviore animadversione digna erat; quia in ea concurrebat conditio servilis, d. leg. aut facta, §. persona: insidie juxta d. leg. capitalium, §. igne, & prava qualitas veneni ex d. l. 1. Quare ex solo conatu, quia in dominam insidias pessimas paraverat, poena concremationis afficienda erat ex Textuali dispositione d. §. igne, quo Callistratus accuratè dixit ibi: igne cremantur plerumque servi, qui salutem dominorum suorum insidiaverint. Non enim Consultus in his verbis effectum insidiarum contemplavit, sed solum quod salus domini insidiis appetatur.

10 Nec novum est, nam ex sola qualitate veneni, poena omni tempore aggravata reperitur in republica Hebræorum ex sola retentione veneni poena capitali cum ipso veneno plectebantur, ut tradit

Joseph. lib. 4. antiq. Judaic. c. 8. ibi: venenum neque lethale, neque aliis noxium quicquam Israelitarum penes se habeat: quod si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis; adversus quos venenum paraverat. Athenienses inter atrociora crimina venenum connumerabant, ut tradit Car. Sigon. lib. 3. de republ. Atheniens. c. 1. Persæ veneficorum capita lapidi lato imposita alterius lapidis incussu exterebant. Alex. ab Alex. l. 3. c. 5. Cæl. Rhodigin. lib. 10. antiq. lect. c. 5. Plato dialog. 12. de legib. Medico venenis utenti ad detrimentum, mortis poenam imponendam sanxit, idiotæ verò poenam damni irrogari, sed intelligit pro Medico, quicumque peritiam veneni adhibendi obtinet. At dial. 3. ad bestias damnandum docet, ut refert Decianus d. lib. 9. c. 21. n. 3. In totis provinciis Italia poena propinati veneni est suspensionis, sive furcarum, absque eo quod nobilis distinguatur à plebeio, quia ratione immanitatis hujus criminis amittitur privilegium nobilitatis, sic tradit Petrus Cabal. d. tract. de homicid. n. 610. licet non semel exasperatam hanc poenam ex eadem ratione, reum ad caudam jumentum trahendo, aut in frustra scindendo dicat Joan. Bapt. de Thoro in comp. dec. part. 4. vers. occidentes carceratos. In Regno Galliarum graviore poena quam ordinaria plecti solent, ut probat Petr. Greg. d. c. 18. n. 15. qualis autem hæc sit, explicatum habemus apud Papon. lib. 22. tit. 3. arrest. 1. in append. nempe ignis, ita ut venefici concremari debeant; in Germania ex constitutione invictissimi Caroli V. nostri Regis, ac domini, poena affixionis ad rotas in viros statuta est, in feminas submerisionis in aqua, licet hodie ex generali consuetudine in utrumque sexum poena rotarum admittitur, ut tradit Carpzovius dicta questione 20. n. 20. cum sequentibus.

16 In tota ditione Hispana tempore Regum Vice-Gothorum venefici exquisitis tormentis cruciabantur, ac mala morte multati interimebantur, ut probat Text. in d. l. 2. tit. 2. lib. 6. for. jud. ibi: Deven ser tormentados los que las diere e morir mala muerte. Vel quia forfice candenti vellicabantur, vel ad devorandum bestiis tradebantur, ut explicat Villadiego. In Regno Valentie, ut dixi de regim. urb. tom. 2. c. 8. §. 8. n. 106. viri poena furearum plectuntur, ut observari vidi in personam Josephi Salvator, cui addita

18 dica fuit qualitas parricidii, quia uxorem necaverat: Fœminæ autem concremandæ sunt, & in eis poena exacerbatur ob frequentiam delinquendi: licet nostris temporibus non fuit ad executionem deducta similis poena, quia rea decessit in carcere, antequam sententia lata fuisset. Ac denique in Regnis Castellæ per d. l. 7. tit. 8. part. 7. bestiis dilaniandus atque tradendus est cuiusque hominem veneno occiderit. Sed quia de generali consuetudine totius orbis Christiani, hæc poena ab usu recessit, nam hominem quantumvis criminis, & execrabilem à bestiis dilanari, inhumanum visum fuit, & Ethnicorum acerba executionis; condemnantur ad poenam furcarum, cum qualitate asueta in crimine prodicionis: nempe quod trahantur ad caudam jumentum usque ad locum supplicii, & post enecationem in frustra scindantur, per vias publicas corpora suspendantur, ut insepulta remaneant.

20 Quibus suppositis, dubium hujus controversiæ non versabatur circa qualitatem poenæ, quia de jure, & consuetudine nemo hæsitabat: neque circa probationem; quia convicta, & confessa repetiebatur: sed primum an ex eo quod non occidisset, poena mitiganda esset, & secundum an ex capite minoris ætatis subveniri deberet. Circa primum dubium certissimi juris est, quod regulariter crimina non puniuntur ex solo affectu, non securo effectu, poena ordinaria, ut omnes Doctores tenent. Nam licet Consultus in l. divus Adrianus 14. ff. ad leg. Corn. de scar. dicat: In maleficio voluntas spectetur, non exitus. Hoc ita sumendum est, ut indistinctum ex sola voluntate delinquendi aliquis puniatur. Imò Ulpianus in l. cogitationis 18. ff. de poen. contrarium sensisse videtur, dum dicit ibi: cogitationis poenam nemo patitur. & licet Jacobus Cujac. lib. 8. observ. c. 12. distinguat ita ut Ulpianus loqueretur in edicto, quod quisque juris, Callistratus autem in ceteris casibus; hæc distinctio non placet, quia licet fatear Ulpianum locutum fuisse de illo edicto, postquam ejus verba in libris digestorum apposita sunt, sub rubrica de poenis, generaliter quoad quicumque impositionem poenarum intelligenda sunt: sed ita ut nemo qui male facere voluit, plectatur, cum æquum non sit, nisi quod factum voluit fecerit etiam, aut ad aliquem actum perduxerit, ut ex Gallio exponit Dionys.

Gothofred. in d. l. cogitationis. Ob quod in atrocioribus, effectus non omnino spectatur; sed factum intelligitur si per reum procedens ad actum proximum, factum fuit quicquid in se erat, ad affectum consequendum, ita ut per eum non steterit, quominus delictum principale consummaretur. Quæ verificantur in explodente archibustum glande plumbea, & pulvere pyrio onustum: nam si pulvis non accendatur, aut ictus erretur, non stat per explodentem, qui fecit quod in se erat ad occidendum, ut in eo casu considerant Maltit. dec. 155. Bald. l. 1. prag. 3. & 45. tit. de arm. prohib. num. 1. & alii relati per Marium Giurbam observat. 33. n. 1. cum seqq. Sic pariter in veneno, quod postquam in esu, aut in potu propinatum est, ex parte dantis, factum fuit quantum in se erat: sic tenuerunt gloss. in l. 1. de prasum. Bartol. in l. ad fin. ff. ad leg. Pompei. de part. Bosius d. n. 13. Menoch. de arbit. cas. 368. n. 17. Papon. lib. 23. arrest. 3. tit. 10. Petr. Greg. d. c. 18. n. 7. Clar. d. §. homicid. numero 14. ubi Baiard. n. 34. vers. item adde, & §. fin. q. 91. n. 2. ubi idem Baiard. n. 6. Decian. d. lib. 9. c. 21. n. 3. ad fin. vers. quam conclusiorem. Farinac. d. q. 122. n. 14. & 19. & q. 124. num. 3. 8. 11. & 21. Caball. de homicid. num. 60. & Anton. Matth. d. cap. 5. num. 3.

24 Sed his maximopere obstat videretur limitatio Julii Clari, Deciani, Farinacii, & aliorum, qui de generali consuetudine testantur numquam puniri affectum, affectu non secuto, poena ordinaria; quos sequitur Carpzovius q. 21. n. 37. quia omnes loquuntur in terminis generalibus, & in levioribus criminibus. Giurb. obs. 33. n. 1. Non autem quando adest lex specialis, per quam constitutum est, quod affectus poena ordinaria plectatur. Nam tunc lex constituit delictum speciale ipsum affectum, qui quidem in sua specie perficitur per actum proximum, ac per consequens cessant rationes in contrarium perpenæ. Sic docent Clarus d. q. 91. n. 2. & ad eum Baiardus d. vers. item adde. Farin. d. q. 124. n. 37. & Carpzov. d. q. 11. n. 38. Ex quibus sequitur quod si versaremur in simplici propinatione veneni, procederet limitatio. Ac cum sumus in terminis veneni propinati per ancillam domine, habemus legem specialem in corpore juris comprehensam, in qua cavetur quod conatus etiam in actu remoto puniatur eadem poena. Sic mihi

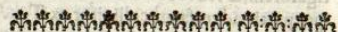
mihi probat Text. in l. 1. ad fin. ff. ad leg. Pompei. de parricid. juxta leg. aut facta. §. persona. ff. de penis. Nam in d. l. 1. sic Martianus respondit: qui emis venenum, ut patri daret, quamvis non potuerit dare. Quo Textu Bartol. ejus dispositionem extendit ad omnes preparantes venenum: sed communiter Doctores hanc extensionem rejiciunt, quia hoc cautum fuit specialiter in filio volente occidere patrem ob maximam reverentiam quam ei præstare tenetur: quibus & ego subscibo: sed in jure, servus quoad reverentiam debitam domino equiparatur filio, ut probat expressè Text. in d. l. aut facta, §. persona ibi: Persona dupliciter spectatur, ejus qui fecit, & ejus qui passus est: aliter enim puniuntur ex ejusdem facinoribus servi, quam liberi, & aliter qui quid in dominum patremve ausus est, quam quid in extraneum: ita ut Saturninus, dum de augenda pœna in teo alicujus criminis agit, eandem rationem augendæ militare respondit in servo aliquid moliente contra dominum, ac in filio aliquid affectante contra patrem. Nam in utroque res pessimi exempli est, in filio ex vinculo naturæ; in servo ex vinculo juris civilis: ergo eadem dispositio dicta lege 1. procedit ex comprehensione ac identitate rationis, quoad ancillam procurantem mortem dominæ, mediante propinatione veneni, non solum empti, sed præparati, atque cum effectu in potione dati, itaut lædere cœpisset.

Quæ dubio carent in his Regnis, nam non solum habemus d. l. 12. tit. 8. part. 7. qua cavetur idem quod in d. l. 1. ff. ad leg. Pompei. de parricid. sed l. 7. cod. titulo, per quam generaliter cautum est, quod pœna mortis teneatur qui emerit, habuerit, confecerit venenum ad aliquem occidendum, sive occiderit, sive non, ut expressè dicitur in Text. ibi: Deven haver pena de homicida maguer el que las comprou non pueda cumplirlo que cuidava, & in d. l. 12. ibi: maguer non ge las pueda dar: & sic docent dominus Gregorius Lopez in his Text. & in l. 17. tit. 5. part. 5. glof. 1. dominus Covarruyas & ceteri laudati supra n. 4. pluribus dominus Solorgano de parricid. lib. 16. per tot. & dominus Larrea allegatione 47. num. 12. sed specialiter ad nostram speciem Hermosilla d. n. 2. vers. & etiam ibi: Maximè si esset filius, uxor, consanguineus, vassallus, servus, aut famulus, qui patrem, maritum,

consanguineum, aut dominum veneno occidere vellet. Et cum habemus dispositionem generalem, ut omnes nostri Doctores notant, affectus factus fuit delictum speciale, quo peracto pœna ordinaria subintrat. Et quantumvis adesse specialis dispositio d. l. 12. quæ loquitur de filio præparante venena ad necem patris, expendi possent plures Textus ad corroboracionem hujus conclusionis, ut Text. in l. 2. tit. 31. d. part. 7. In quo cavetur quod ex cogitatione delinquendi nemo puniatur: sed id ibidem explicatum habemus, ita ut sit ad factum perveniatur, puniri debet, etiam effectu non secuto: & dum ponuntur exempla, specificè agitur de propinatione veneni, ibi: E lo mismo seria, si viniesse en voluntad a algun Ome de matar a otro, si tal pensamiento malo como este començare a lo meter por obra, teniendo alguna ponçonna aparejada para darle a comer, o beber. Sic similiter expendi possent Textus specialiter ad nostram speciem in l. 8. cod. tit. 31. ibi: Ca mas crudamente deven escarmenrar al servo que al libre, quod est idem ac cautum in d. leg. aut facta, §. persona, ut dixi supra n. 28. præcipue cum adeo commendata sit reverentia servi respectu domini, per nostra jura, ut teneatur eum defendere cum dispendio propriæ vitæ. Text. in l. 2. tit. 19. part. 2. ubi Gregor. Lopez glof. 6. melior Text. in l. 5. tit. 21. part. 4. ibi: e morir por ello por escusarlo de muerte o de deshonra, ubi Greg. Lopez glof. 4. Quanto magis debet acerbè puniri, si vitæ domini insidias paraverit: sic pariter expendi potest l. 2. tit. 23. lib. 8. recop. per quam imposita reperitur pœna mortis vulneranti, vel percutienti proditoriè, vel per insidias, aut consilio habito, animo occidendi, etiam si mors non sequatur. Quia cum propinatio veneni crimen proditoriæ sit, ut probavi contr. 30. n. 49. eo ipso quod venenum propinatum appareat, & læsio aliqua subsequatur, absque dubio pœna ordinaria imponi debet, ex vi istius Textus, ut probant Didac. Perez in leg. 2. tit. 13. lib. 8. Ordin. & Azevedo in d. leg. 2. n. 16. cum segg. Neque deficit animus occidendi, cum propinatio ad id immediatè tendat, si venenum propinatum lethale sit, in cuius terminis nostra controversia versatur.

Secundum dubium multo magis urgebat, quia in eadem l. 8. tit. 31. part. 7. clarissimè cautum habemus quo pacto irrogandæ

rogandæ sint pœnæ minoribus. Nam si reus doli capax non est, quod in eo Textu præfinitur usque ad decimum annum cum dimidio, nulla pœna dignus censetur. Sic censuit Aula, in cuiusdam pueri causa, qui in condimento allato ex domo pistoris, arsenici quantitatem immiscuit: & licet adesset querela domini, ex ea dispositione impunitus evasit. Idem observavit Aula criminalis Regiæ audientie Valentiniæ in causa duorum puerorum, ex nobilioribus, qui Sacerdoti eorum magistro arsenicum ab ipso comparatum, ut mures perderet, in olla carniū projecerunt; ex cuius escu quatuor, aut quinque persone periclitantur. Sed quia major, annum octavum non erat egressus, causa non fuit prosecuta: si autem reus annum decimum cum dimidio completum habuerit, sed minor sit decem, & septem annis, pœna imponi debet; sed præcisè temperanda; à decimo septimo usque ad vigesimum quintum religioni judicantis relictum est, an temperanda sit: nam licet regulariter rei subveniantur, in atrocissimis, si malitia suppleat aetatem, pœna ordinaria imponi potest, & solet, ut latius probavi controvers. 8. n. 19. cum segg. & hoc jure utimur. Et quamquam ex conditione servili pœna potuit aggravari, hoc extra ordinem intelligendum est: quia imbecillitas ex natura procedit; ea autem quæ servitutem consequuntur, à jure civili, quod non potest jura naturalia dirimere ex regula Text. in leg. jura 8. ff. de regulis juris, cum vulgaris; & sic pœna extraordinaria fuit plexa sententia diei 8. Augusti anni 1662.

CONTROVERSIA XXXIII.

De homicidio patrato in personam Procuratoris partis adversæ, quæ in lite obtinuerat; & an ex ea emulatione excusetur quis à pœna ordinaria?

SUMMARIUM.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Difficillimum est justum dolorem temperare.
- 3 Sui non compos præ iracundia delinquendo mitius puniri debet.

- 4 Causa qualibet à pœna ordinaria excusare debet.
- 5 Casu magis quam voluntate delinquens mitius puniendus est.
- 6 Homicidium culpæ, non dolo patratum, extra ordinem puniendum est.
- 7 Ex lite totius substantiæ, inimicitia gravis oriri solet.
- 8 Judicis officium necessarium est, Procuratoris, & Advocati voluntarium.
- 9 L. 1. §. quæri §. ff. ad Senat. Conf. Turpilian. expenditur.
- 10 Inconsultus calor, excusat omnino à pœna.
- 11 Animus delicta determinat.
- 12 Voluntas nocendi, causa effectiva est delicti contrahendi.
- 13 Voluntariè, & data opera delinquens de jure Hispano pœnam delicti ordinariam incurrit.
- 14 Domus propria habitationis unicuique tutissimum refugium esse debet.
- 15 Domus refugium violentè aggrediens, lege Julia de vi publica tenetur.
- 16 Domus tyranni expugnari à nemine, quantumvis optimo, debet.
- 17 Latitans, & armatus, qui inermem expectat, vulnerat & occidit, insidiosè, & proditoriè occidisse videtur.
- 18 Dolor non excusatur, si causa ipsius doloris non est iusta.
- 19 Sententia supremi Senatus neque provocationem, neque aliquam dubitationem admittunt.
- 20 Procurator per simplicem defensionem sui clientis, neminem provocat.
- 21 Præsertim in causa civili, si causa non continet actionem famosam.
- 22 Procurator quid in forensi controversia exequi solet.
- 23 Procuratoris officium de jure civili necessarium erat, & multo magis de jure Hispano.
- 24 Procuratoris officium à Rege creatur, & publicum est, & habet speciem dignitatis.
- 25 Lites civiles, sive pecuniaria materiam criminibus creant.
- 26 Casu delinquens in rixa excusatur, si percusserit non animo occidendi, secus si eo animo fiat.
- 27 Inimicitia procedens inter litigatorem, & Advocatum sive Procuratorem adversarii præsumptiva est, & fallit in plurimis.
- 28 Inimicitia præcedens comprobatur dolo, & animum occidendi.
- 29 Accusans aliquem temerè non peccat in his quæ lege naturali prohibentur directè.